

ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ УЧНІВ І СТУДЕНТІВ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ПРОЕКТНО-ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ «ТЕХНОЛОГІЇ»

У статті розкрито поняття проектно-технологічної діяльності, вказано на відмінності оцінювання учнів і студентів, описані види оцінювання навчальних досягнень учнів і студентів; розкрито 4 етапи оцінювання (за поточну роботу, за виріб, за пояснювальну записку (проектну папку), за захист проекту); визначено чотири рівні оцінювання навчальних досягнень учнів; визначено критерії оцінювання творчого проекту учнів (за 12-ти бальною системою) та критерії оцінювання творчого проекту студентів (за 100-бальною системою).

***Ключові слова:** проектно-технологічна діяльність, види оцінювання, рівні оцінювання, критерії оцінювання.*

Метод проектів - це остання ланка в розвитку педагогічних ідей... уся шкільна процедура підлягає корінній перебудові, її серцевиною є вже не пасивне засвоєння знань і навіть не живий самостійний експеримент, а акт свідомої цілеспрямованості та жива діяльність у досягненні намічених цілей.

С. Тюрберт

Провідним напрямом реалізації змісту освітньої галузі «Технології» як підкреслено в Державному стандарті галузі, є проектно-технологічна діяльність, яка інтегрує всі види сучасної діяльності людини від появи творчого задуму до реалізації готового продукту. **Проектно-технологічна діяльність** – це цілеспрямована діяльність, що полягає в розробці та виконанні проекту від виникнення творчого задуму, ідеї до виготовлення готового виробу. Діяльність спрямована на формування в учнів, студентів певної системи творчо-інтелектуальних і предметно-перетворювальних знань і вмінь. Зміст проектно-технологічної діяльності має складатися з таких етапів (стадій), які пов'язані між собою і найефективніше розкривають послідовність розробки та виконання проекту: організаційно-підготовчий, конструкторський, технологічний, заключний.

На кожному етапі учні, студенти виконують певну систему послідовних дій, реалізуючи проект, а вчитель при цьому стає організатором навчально-трудої діяльності [3].

Підготовка учнів до життя в сучасному світі, розвиток у них навичок творчого застосування знань, підтримка принципу самодостатності, розвиток звички до навчання протягом усього життя є цінностями, які професіонали всього світу намагаються вплести в канву системи державної освіти. У структурі життєдіяльності на перше місце вийшли такі категорії, як людина-особистість, людина-професіонал. Найбільш важливими факторами розвитку країни стають поряд із професійною компетентністю такі якості працівника, як творчість і здатність до безперервного розвитку та самоосвіти [4].

Творчість - це спосіб самовираження, саморегуляції людини, світобачення як засіб пізнання світу через творче сприйняття та практичне перетворення діяльності. Тому все більшого значення набуває розвиток таких властивостей особистості, які дають можливість творчо використати здобуті знання [5].

Оцінювання творчих проектів учнів і студентів має певні відмінності. По перше, різним буде рівень досягнень: в учнів проект буде менш творчим (тобто учні вносять незначний рівень новизни), а студенти розробляють і виконують складніші проекти з досить новими ідеями та вирішенням завдань. По друге, оцінювання учнів проводиться за 12-ти бальною системою, де підсумковий бал є середнім арифметичним поточних балів. Студенти ж оцінюються за 100 бальною системою, де підсумковий бал є сумою поточних оцінок.

У листі Міністерства освіти і науки України від 17.03.2010 року про обговорення проекту «Порядку оцінювання навчальних досягнень учнів основної та старшої школи в системі загальної середньої освіти» [2] описані такі **види оцінювання** навчальних досягнень учнів і студентів: поточне, тематичне, семестрове, річне оцінювання та державна підсумкова атестація. Для оцінювання результатів проектно-технологічної діяльності використовують такі види оцінювання як поточне, тематичне та семестрове.

Поточне оцінювання - це процес встановлення рівня навчальних досягнень учнів в оволодінні змістом предмета, уміннями та навичками, а також рівень досягнень на певному етапі виконання творчого проекту.

Тематична оцінка виставляється на підставі результатів опанування учнями матеріалу теми впродовж її вивчення з урахуванням поточних оцінок, різних видів навчальних робіт (практичних, лабораторних, самостійних, творчих, контрольних робіт) та навчальної активності школярів у процесі виконання проектів. Перед початком вивчення чергової теми учні мають бути ознайомлені з тривалістю вивчення теми (кількість занять); кількістю й тематикою обов'язкових робіт і термінами їх проведення; нормами оцінювання.

Семестрове оцінювання здійснюється за результатами тематичного оцінювання з урахуванням динаміки особистих навчальних досягнень учнів з предмета протягом семестру, важливість теми, тривалість її вивчення, складність змісту тощо.

Етапи оцінювання, що впливають на загальне підсумкове оцінювання навчальних досягнень учнів і студентів за результатами проектно-технологічної діяльності, розглядаються у статті О.Бойченка «Шкільні проекти із трудового навчання» [4]. Зокрема виділено 4 етапи оцінювання:

1. за поточну роботу;
2. за виріб;
3. за пояснювальну записку (проектну папку);
4. за захист проекту.

Про дату захисту проектів учні або студенти мають бути повідомлені заздалегідь, бажано в день отримання проектного завдання. На захист кожний учень готує пояснювальну записку (проектну папку) і виріб. Пояснювальна записка повинна бути охайно оформлена, написана гарним почерком або надрукована з допомогою ПК. Вона обов'язково повинна вміщувати титульний лист і такі розділи: «Вибір теми проекту», «Ескіз», «Креслення конструкції виробу», «Технологія виготовлення», «Екологічне та економіко-маркетингове дослідження», «Фото виробу», «Висновки», «Використані джерела». За

рішенням вчителя або за бажанням учнів записка може бути доповнена розділами «Технічний опис», «Рекламний проспект» тощо [4].

При оцінюванні поточної роботи враховується правильність виконання прийомів і способів роботи, раціональність виконання праці та організації робочого місця, економне використання матеріалів, електроенергії, дотримання правил техніки безпеки, добросовісність виконання роботи, впровадження самоконтролю.

При оцінюванні виробу враховується практична спрямованість проекту, якість, оригінальність і закінченість виробу, його естетичне оформлення, виконання завдання з ефектами новизни, економічна ефективність проекту, можливість його більш широкого використання, рівень творчості та ступінь самодіяльності учнів.

При оцінюванні пояснювальної записки слід звернути увагу на повноту розкриття теми завдання, оформлення, рубрицювання, чіткість, охайність, правильність та якість виконання графічних завдань (схем, креслень).

При оцінюванні захисту творчого проекту враховуються аргументованість вибору теми, якість доповіді (композиція, повнота представлення роботи, аргументованість висновків), якість відповідей на запитання (повнота, аргументованість, переконливість), ділові та вольові якості виступаючого (відповідальне ставлення, прагнення досягти високих результатів).

Підсумкова оцінка творчого проекту - рейтингова, вона має включати оцінку вчителя, а також самооцінку, середню колективну оцінку експертів.

Лист Міністерства освіти і науки України про обговорення проекту «Порядку оцінювання навчальних досягнень учнів основної та старшої школи в системі загальної середньої освіти» [2] визначає чотири **рівні оцінювання** навчальних досягнень учнів: початковий, середній, достатній, високий. Кожний наступний рівень вимог вбирає в себе вимоги до попереднього, а також додає нові характеристики.

Перший рівень - початковий. Відповідь учня (учениці) фрагментарна, характеризується початковими уявленнями про предмет вивчення.

Другий рівень - середній. Учень (учениця) відтворює основний навчальний матеріал, виконує завдання за зразком, володіє елементарними вміннями навчальної діяльності.

Третій рівень - достатній. Учень (учениця) знає істотні ознаки понять, явищ, зв'язки між ними, вміє пояснити основні закономірності, а також самостійно застосовує знання в стандартних ситуаціях, володіє розумовими операціями (аналізом, абстрагуванням, узагальненням тощо), вміє робити висновки, виправляти допущені помилки. Відповідь учня (учениця) правильна, логічна, обґрунтована, хоча їм бракує власних суджень.

Четвертий рівень - високий. Знання учня (учениці) є глибокими, міцними, системними; учень (учениця) вміє застосовувати їх для виконання творчих завдань, його (її) навчальна діяльність позначена вмінням самостійно оцінювати різноманітні ситуації, явища, факти, виявляти та відстоювати особисту позицію.

У статті О.Бойченка «Шкільні проекти із трудового навчання» [4] розглядаються **критерії оцінювання творчого проекту учнів**, які враховують оцінку за виріб і пояснювальну записку, можуть бути такі:

- Оцінки 10, 11, 12 виставляються, якщо вимоги до пояснювальної записки повністю дотримані. Вона складена в повному обсязі, чітко, охайно. Виріб виготовлений технічно грамотно з дотриманням стандартів, відповідає естетичним вимогам. Якщо це виріб декоративно-прикладної творчості, то тема роботи повинна бути цікавою, до неї потрібно внести свою індивідуальність, свій творчий потенціал. Робота планувалась учнями самостійно, вирішувалися задачі творчого характеру з елементами новизни. Робота має високу економічну оцінку, можливість широкого застосування. Роботу або отримані результати дослідження можна використати як посібник на уроках праці чи на інших уроках.

- Оцінки 7, 8, 9 виставляються, якщо пояснювальна записка має невеликі відхилення від рекомендацій. Виріб виготовлений технічно грамотно з дотриманням стандартів, відповідає естетичним вимогам. Якщо це виріб декоративно-прикладної творчості, то він виготовлений охайно, доботно, але не має в собі виняткової новизни. Робота планувалась із несуттєвою допомогою вчителя, в учня спостерігається нестійкий потяг вирішувати задачі творчого характеру. Проект має хорошу економічну оцінку, можливість індивідуального застосування.

- Оцінки 4, 5, 6 виставляються, якщо пояснювальна записка виконана з відхиленнями від вимог, не дуже охайно. Є зауваження до виготовлення виробу у плані його естетичного змісту, недотримання технології виготовлення, матеріалу, форми. Планування роботи за допомогою вчителя, ситуаційний (нестійкий) інтерес учня до техніки.

Більш низька оцінка за проект не виставляється. Він потребує переробки або доробки.

Методична література вищої школи пропонує такі **критерії оцінювання творчого проекту студентів** [1]:

Таблиця 1

<i>№ n/n</i>	<i>Рівень</i>	<i>Критерії оцінювання рівня досягнень студентів</i>	<i>Кільк. балів, національна оцінка, ECTS</i>
1.	Конструктивний рівень	Студент пропонує власне оригінальне рішення творчої задачі на основі трансформації теоретичних знань і практичного досвіду; демонструє професійну компетентність. Пропонований варіант рішення характеризується логічністю, послідовністю, системністю	90-100 відмінно А

2.	Реконструктивний рівень	Виконання творчого проекту демонструє здатність студента до створення нових комбінацій вже відомих розробок відповідно до поставлених завдань; уміння знаходити та доцільно використовувати ідеї, визначені у наукових та навчально-методичних джерелах. Виявлено достатній обсяг володіння теоретичними знаннями та проектувальними вміннями. Структурні компоненти логічно пов'язані	83-89 добре В
3.	Реконструктивно-алгоритмічний рівень	Проект виконано за допомогою часткового створення нових комбінації вже відомих розробок. Виявлено середній обсяг володіння теоретичними знаннями та проектувальними вміннями. Іноді спостерігається недостатня достовірність результатів та обґрунтованість висновків	75-82 добре С
4.	Алгоритмічний рівень	Проект виконано на рівні використання типових алгоритмів. Виявляються нахили до прямого застосування існуючих методичних та практичних розробок. Іноді спостерігається порушення системності викладу матеріалу; не досить чітко формулюються думки й	63-74 задовільно D

		визначаються поняття	
5.	Репродуктивний рівень	Завдання вирішено шляхом відтворення відомих підходів до розв'язання аналогічних проблем. Не виявлені самостійність мислення студента, а також вміння застосовувати повною мірою науковий потенціал інформаційних джерел. У роботі спостерігається відсутність єдиної системи у викладанні матеріалу, не враховано більшість закономірностей та факторів	50-62 задовільно E
6.	Завдання проекту виконано частково	Завдання проекту виконано частково. Низький ступінь оволодіння методами дослідження та самостійності виконання проекту. Можливість практичного застосування творчого проекту або окремих його частин відсутня	21-49 незадовільно FX
7.	Завдання проекту не виконано	Логічність, послідовність, аргументованість, літературна грамотність викладення матеріалу не виявлені. Можливість практичного застосування творчого проекту або окремих його частин відсутня	0-20 незадовільно F

Оцінювання результатів творчості завжди драматичне та суперечливе. У будь-якому разі, не треба абсолютизувати його правильність. Ближче до об'єктивної буде рейтингова оцінка, яка включає самооцінку, середню колективну оцінку експертів та оцінку вчителя.

Отже, проектно-технологічна діяльність – це цілеспрямована діяльність, що полягає в розробці та виконанні проекту від виникнення творчого задуму, ідеї до виготовлення готового виробу. Зміст проектно-технологічної діяльності має складатися з таких етапів (стадій): організаційно-підготовчий, конструкторський, технологічний, заключний. Видами оцінювання навчальних досягнень учнів і студентів є поточне, тематичне, семестрове, річне оцінювання та державна підсумкова атестація. Виділяють 4 етапи оцінювання процесу та результату проектно-технологічної діяльності: за поточну роботу, за виріб, за пояснювальну записку (проектну папку), за захист проекту. В методичній літературі визначають чотири рівні оцінювання навчальних досягнень учнів: початковий, середній, достатній, високий. Критерії оцінювання творчого проекту учнів (за 12-ти бальною системою) та студентів (за 100-бальною системою) визначають кількість балів за певний рівень навчальних досягнень учнів і студентів за результатами проектно-технологічної діяльності.

Використані джерела:

1. Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка № 16 (203), 2010.
2. Лист МОН № 1/9-183 від 17.03.10 року «Про обговорення проекту порядку оцінювання навчальних досягнень учнів основної та старшої школи в системі загальної середньої освіти».
3. Т. Кравченко, О.Коберник Методика проектного навчання на уроках обслуговуючої праці в 5 класі / Т. Кравченко, О.Коберник. – К: Шк. світ, 2006. – 200 с. – Бібліограф.: С. 198– 199.
4. Шкільні проекти із трудового навчання. О.Бойченко // <http://osvita.ua/school/lessons_summary/work/3225> - 2008. – 17 грудня
5. Розвиток творчих здібностей учнів на уроках і в позаурочний час. Шевченко О.В. // <<http://osvita.ua/school/technol/6623>> - 2010. – 11 січня.

Николайчук С.П. Оценивание учебных достижений учеников и студентов за результатами проектно-технологической деятельности образовательной отрасли «Технологии».

В статье раскрыто понятие проектно-технологической деятельности, указано на отличия оценивания учеников и студентов, описаны виды оценивания учебных достижений учеников и студентов; раскрыты 4 этапа оценивания (за текущую работу, за изделие, за объяснительную записку (проектную папку), за защиту проекта); определено четыре уровня оценивания учебных достижений учеников; определено критерии оценивания

творческого проекта учеников (по 12-ти бальной системе) и критерии оценивания творческого проекта студентов (по 100-бальной системе).

Ключевые слова: *проектно-технологическая деятельность, виды оценивания, уровни оценивания, критерии оценивания.*

Nikolaychuk S.P. The assessment of pupils' and students' educational achievements by the results of a design-technological activity of educational field «Technology».

The article exposes the concept of a design-technological activity, shows the differences in assessment of pupils and students, describes the types of assessment of pupils' and students' educational achievements; 4 stages of assessment are exposed: for a current work, for a creation (a product), for an explanatory note (project folder), for a project defence; four stages of assessment of students' educational achievements are defined; the criteria of assessment of pupils' (according to 12-mark system) and students' (according to 100-mark system) creative project are defined.

Keywords: *design-technological activity, types of assessment, stages of assessment, criteria of assessment.*